

LISZT BULLETTIN

november 2011

Liszt Festival op het Koninklijk Conservatorium te Den Haag

Van 21 tot en met 25 november 2011 vindt er in Den Haag op initiatief van de Franz Liszt Kring en georganiseerd in hechte samenwerking met het Koninklijk Conservatorium een vijfdaags Liszt Festival plaats. Het programma laten we hier volgen (zie ook bijgaande flyer). Alle concerten, masterclasses en lezingen vinden plaats in de Arnold Schönberg-zaal. De toegang is gratis.

Maandag 21 november

19.30 uur Opening van het festival door de Italiaanse meesterpianist Igor Roma, winnaar van het Vierde Internationaal Franz Liszt Pianoconcours en sindsdien een regelmatige gast op Nederlandse podia. Hij speelt de grote Sonate in b, gevolgd door enkele late werken; na de pauze klinken *Venezia e Napoli* (het Supplement bij het tweede boek *Années de Pèlerinage*), drie liedbewerkingen (naar Schubert) en de *Rhapsodie espagnol*.

Dinsdag 22 november

10.00 uur Masterclass voor pianostudenten van het KC, te leiden door Igor Roma
13.00 uur Digitale expositie *Franz Liszt in Nederland*
14.00 uur Vervolg masterclass Igor Roma
19.30 uur Lecture-recital door Geoffrey Madge: *The pianistic influence of Franz Liszt on Ferruccio Busoni*
20.30 uur Lecture recital door Reinbert de Leeuw: *Via Crucis*.

Woensdag 23 november

10.00 uur Vervolg masterclass Igor Roma
13.00 uur Digitale expositie *Franz Liszt in Nederland*
14.00 uur *In memoriam Rian de Waal*. De pianist Rian de Waal was een groot Liszt-vertolker. Hij was vele jaren hoofdvakdocent van het KC en nauw bij de organisatie van dit festival betrokken
16.30 uur Aansluitend een vertoning van de documentaire *Like Liszt* van Lucas van Woerkum. Het betreft een 'director's cut', waarin allerlei fragmenten zijn opgenomen die nog niet eerder te zien waren, o.a. een interview met Rian de Waal
19.30 uur Lecture-recital door Yoram Ish-Hurwitz: *The end of a pilgrimage* (*Années de Pèlerinage* – boek III).

Donderdag 24 november

10.00 uur Masterclass voor zangstudenten van het KC door Roberta Alexander
13.00 uur Digitale expositie *Franz Liszt in Nederland*
14.00 uur Vervolg masterclass
19.30 uur Concert door het Koninklijk Conservatorium Orkest o.l.v. Kenneth Montgomery, waarop naast de symfonische gedichten *Prometheus* en *Les Preludes*, de beide pianoconcerten van Liszt en de *Totentanz* zullen klinken. Solisten zijn Alessandro Soccorsi, Andrew Wright en Stesan Petrovic.

Vrijdag 25 november (Liszt-symposium en marathon)

- 10.00 uur Bert Mooiman: *Characterizations of Liszt's harmonic language*
- 10.40 uur Kort intermezzo met pianomuziek van Liszt door een student van het KC
- 10.50 uur Jan Marisse Huizing: *Liszt as editor of Beethoven's piano works*
- 11.10 uur Pauze
- 11.30 uur Klaas Trapman: *Liszt als vader*
- 12.10 uur Kort intermezzo met pianomuziek van Liszt door een student van het KC
- 12.20 uur Lodewijk Muns: *Souvenirs from an extraordinary life: a Liszt Collection right across the street*
- 13.00 uur Lunchpauze
- 13.30 uur Elsbet Remijn: *Liszt and Schubert, two personalities in music united*
- 14.15 uur Albert Brussee: *Mazeppa in the Romantic art*
- 15.15 uur Theepauze
- 15.30 uur Albert Brussee (vervolg): *The Mazeppa music of Franz Liszt*, met medewerking van Marc Kalse en Juan Zurutuza - piano
- 16.30 uur Christo Lelie: *Franz Liszt in Nederland*.
- 19.30 uur Marathon, met o.a. het Eerstejaarskoor o.l.v. Daniel Salbert, de piano- en orgelversie van *Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen*, de Jong Talentklas van Marlies van Gent, enkele *Caprices* van Paganini voor viool en Liszts transcripties daarvan, de Petrarca-sonnetten door Maria Fiselier en Maurice Lammerts van Bueren, de cellist Harro Ruysenaers, en natuurlijk studenten uit de beide masterclasses.

Dit festival werd mede mogelijk gemaakt door royale giften van de Ambassade van Hongarije, het Prins Bernhard Cultuurfonds, het Elisabeth Mathilde Fonds en de TKH Group. Uitzonderingen daargelaten is de voertaal gedurende het festival (zowel bij de masterclasses, lecture-recitals als lezingen) Engels – dit in verband met het feit dat meer dan zestig procent van het totale leerlingenbestand uit het buitenland komt.

Franz Liszt in Den Haag – een lezing door Albert Brussee op 27 november

Franz Liszt verbleef van 19 november tot 1 december 1842 permanent in Den Haag. Daarna gaf hij op andere locaties concerten in Nederland, maar keerde altijd weer terug naar Hotel Maréchal du Turenne aan de Wijnhaven, vlak tegenover het huidige gemeentehuis, dat tot 16 december zijn thuishaven en postadres zou blijven. De lezing van Albert Brussee, die hij op zondag 27 november voor leden van de Haagse Kunstkring zal houden, concentreert zich rondom *Franz Liszt in Den Haag, Wassenaar en Scheveningen*. De voordracht zal geïllustreerd worden met dia's en muziekvoorbeelden. Plaats van handeling: Albert Vogelzaal, Denneweg 64, Den Haag. De lezing is ook voor leden van Liszt Kring en belangstellenden toegankelijk, entree € 7.50, aanvang 14.00 uur.

Concert en receptie op Raadhuis de Paauw in Wassenaar

Op dezelfde middag is er een kort concert, gevolgd door een receptie op Raadhuis De Paauw, Raadhuislaan 22 te Wassenaar, aanvang 16.00 uur, een muzikale bijeenkomst, waarin zowel de Hongaarse Ambassade als de Liszt Kring participeren. Het pro-

gramma, tevens uitnodiging, treft u separaat aan. De muzikale bijdragen worden verzorgd door de jeugdige pianist Camiel Boomsma en de zangeres Maria Fiselier, begeleid door Maurice Lammerts van Bueren. Nota bene: u dient zich middels het op de uitnodiging gegeven e-mailadres zelf voor deze bijeenkomst aan te melden!

Was Franz Liszt dus toch in Zaltbommel?

Onlangs werd in het Streekarchief Bommelerwaard een opmerkelijke vondst gedaan door Albert Brussee, secretaris van de Nederlandse Franz Liszt Kring. In een oud nummer van het *Zaltbommelsch Nieuws- en Advertentieblad* d.d. 14 november 1919 vond hij de lang gezochte bevestiging van Liszts aanwezigheid in Zaltbommel op 19 november 1842, tot op heden een strijdpunt onder historici en musicologen. In genoemde aflevering staat het verslag van een raadsvergadering opgenomen. Wethouder Mooring vraagt zich daarin af, of het niet mogelijk zou zijn op zomeravonden het carillon van de Gasthuistoren te laten bespelen “om de mensen na hun werk, van deze kunst te laten genieten.” Wethouder Wink reageert op dit voorstel en vraagt zich af, of het carillon wel geschikt is “tot het geven van kunst”. De redacteur

van het *Zaltbommelsch Nieuws- en Advertentieblad* vervolgt met de volgende woorden: “De voorzitter (de burgemeester J.F.B. van Hasselt; PvK) bevestigt dit en verhaalt dat den grooten componist Liszt, die eens per boot Bommel passeerde, door het prachtige klokkenspel in verrukking werd gebracht. Hij verzocht de kapitein der boot hem aan wal te willen zetten, wat geschiedde, en heeft hier een dag vertoefd om er op zijn gemak naar te luisteren.”

Wat we hieruit kunnen concluderen is, dat het verhaal over Franz Liszt, die zich in Bommel aan wal liet zetten om zich de werking van het carillon uit te laten leggen in ieder geval in 1919, dus twintig jaar vóór de verschijningsdatum van het inmiddels beroemd geworden boekje *IMPROMPTU* van dr. A. van Anrooy (1939), al bekend was onder de notabelen van Zaltbommel en waarschijnlijk ook onder bredere lagen van de bevolking enige bekendheid genoot. Het onderschrift van de brief van Liszt aan de bekende musicoloog Fétis in Brussel heeft uitgewezen, dat dit gedenkwaardige bezoek niet anders dan op zaterdag 19 november 1842 kan hebben plaatsgevonden. (P.v.K.)

Bronnen en literatuurlijst:

1. Streekarchief Bommelerwaard, *Zaltbommelsch Nieuws – en Advertentieblad*, d.d. 14 november 1919, p. 6.
2. Catalogus *Franz Liszt in Nederland*, een uitgave van de Franz Liszt Kring, oktober 2011, p. 6, 1e kolom, en afb. 6-10 op p. 24-25.
3. Dr. A. van Anrooy: *IMPROMPTU*, eerste druk (1939).
4. Peter van Korlaar, ‘Was Franz Liszt daadwerkelijk in Zaltbommel?’, in: *Tussen de Voorn en Loevestein*, dec. 2010, nr. 146.

‘Liszt aan de Waal’ – Een verslag van vijf dagen intensief omgaan met Liszt, Liszt en alleen Liszt...

Het vijfdaagse Liszt-festival ‘Liszt aan de Waal’, dat van 12 t/m 16 oktober in Zaltbommel plaatsvond, rustte op drie pijlers. Als eerste en belangrijkste pijler was daar Martyn van den Hoek, in 1986 de winnaar van het Eerste Internationaal Franz Liszt Pianoconcours te Utrecht. Dan waren er zijn leerlingen van het Utrechts Conservatorium en de jeugdige leerlingen van de AMT (Academie Muzikaal Talent). En tenslotte was er de Gasthuiskapel in Zaltbommel met de twee daarin aanwezige Érard-vleugels. De Gasthuiskapel beschikt zelf over een fraaie Érard-vleugel van 1875; een tweede instrument uit het bouwjaar 1872 was tijdelijk ‘ingevlogen’ vanaf Kasteel Amerongen.

Vijf concerten en drie dagen masterclasses...

Het festival had veel te bieden: maar liefst drie volle dagen met masterclasses aan een groot aantal studenten en daarnaast ook nog eens vijf concerten. De organisatie was tip-top in orde en kwam voor rekening van Herman en Tjallien van Loon (St. de Engelenbak) en Emile Kaiser (St. Gasthuiskapel). Tjallien van Loon betoonde zich een hartelijke gastvrouw, die ieder concert heel persoonlijk inleidde. Volgens Martyn van den Hoek werden in drie dagen tijd precies 70 (!) composities uitgevoerd. Uw scribent was niet in staat alle masterclasses bij te wonen, en van de vijf concerten wist hij er maar vier te verslaan. Daarom zal hij proberen vooral een sfeerimpressie te geven; waar mogelijk worden relevante gegevens verstrekt.

Woensdagmiddag 12 oktober – masterclass-piano docent Martyn van den Hoek

Koen Spijker – *Funérailles*, Christian Sanders – *Dantesonate*, Yuanwei Ping – *Pensée des Morts*
Yuanwei Ping mocht het grimmige *Pensée des Morts* tweemaal spelen, eerst op de Zaltbommelse Érard, die heel mild geïntoneerd is, daarna op de Amerongse Érard, die juist fel en robuust klinkt. Martyn noemde de eerste vleugel daarom gekscherend ‘Eusebius’ en de tweede (Amerongse) vleugel ‘Florestan’ (naar de alterego’s van Robert Schumann).

Donderdagmiddag 13 oktober – masterclass cello docenten Timora Rosler en Martyn van de Hoek

Queralt Garcia (cello) en Dušan Hóly (piano) –

Elegie nr 1; Fernando Nina (cello) en Theofilos Lampryanidis (piano) – *Consolations nrs 1 t/m 6* voor cello en piano.

Martyn van den Hoek betoonde zich ook nu weer een gepassioneerde docent, die veel achtergrondinformatie over de composities gaf. Hij liet de leerlingen altijd het gehele stuk eerst uitspelen en kwam dan pas met verbeterpunten, waarbij vooral aandacht aan de grote lijn werd geschonken. Hij leerde zijn leerlingen alles over de klankvorming op deze Érards, die een geheel andere benadering vragen dan onze moderne Steinway's. En inderdaad, het moet worden gezegd – na verloop van tijd was het spel van zijn leerlingen heel anders, veel helderder en doorzichtiger. Met de celliste Timora Rosler vormde hij een bijna perfect koppel; beide docenten vulden en voelden elkaar feilloos aan, ze gaven samen de aanwijzingen aan cellist en pianist, die niet als 'begeleider' maar als gelijkwaardige partner werd beschouwd. Een prachtige, luisterrijke, en vooral leerrijke ervaring, deze masterclass!

Vrijdagavond 14 oktober – Concert nr 1: 'Liszt all in... zien met je oren'

1. *Les Préludes*
Martyn van den Hoek & Dušan Hóly – piano
2. *Romance oubliée, La Lugubre gondola nr 1, Die Zelle in Nonnenwerth*
Timora Rosler – cello & Klara Würtz – piano
3. *Waldesrauschen, Gnomenspeel, Mephistowaltz nr. 1*
Klara Würtz – piano
4. *Carillon (uit Weihnachtsbaum), St. François d'Assise: La prédication aux oiseaux*
Martyn van den Hoek – piano
5. *Tristia (Vallée d'Obermann)*
Kees Hülsmann – viool, Timora Rosler – cello en Martyn van den Hoek – piano

Het openingswerk op de twee Erard-vleugels was meteen een schot in de roos, het had een bijna 'symfonische' allure. Er was mooi en fijnzinnig samenspel tussen Timora Rosler en Klara Würtz. De cello van Timora zong en zoemde sonoor: goudbruin getinte klanken door de Gasthuiskapel. *La Lugubre Gondola* kwam in deze bewerking voor cello en piano van Liszts eigen hand veel beter tot zijn recht dan in de pianoversie. Klara Würtz kon kiezen uit twee vleugels: de concertetude *Waldesrauschen* speelde ze op Érard nr. 1 (de Zaltbommelse), waarna *Gnomenspeel* en *Mephistowaltz nr 1* werden uitgevoerd op de Amerongse Érard. Met name in dat laatste werk veranderde Klara bijna in een Hongaarse furie en zocht zij de grenzen op van het incasseringsvermogen van deze vleugel! Kees Hülsmann, Timora Rosler en Martyn van den Hoek speelden tenslotte *Tristia*, Liszts eigen bewerking van het prachtige klavierstuk *Vallée d'Obermann*, werkelijk een schitterende transcriptie!

Zaterdagavond 15 oktober – Liszt Gala concert: 'Leven voor Liszt'

Vera Beths – viool en Martyn van den Hoek – piano

1. *Études d'exécution transcendante nrs. 1,2,3 en 11 (Harmonies du soir)*
2. *Après une lecture de Dante (Dantesonate)*
3. Mahler/van den Hoek: *Ging heut' morgen übers Feld, Die zwei blauen Augen*
4. *Elegie nr 2* voor viool en piano, *Dem Andenken Petöfjs* voor viool en piano (bew. M. van den Hoek)
5. Schubert/Liszt: *Das Wirtshaus, Der stürmische Morgen, Im Dorfe*
6. *Die drei Zigeuner* voor viool en piano

Martyn van den Hoek bewees opnieuw een voortreffelijke presentator en een geboren pianist/begeleider te zijn. Dat was zeker te horen in het mooie,

soms fragiele samenspel met violiste Vera Beths. Aan het einde van *Harmonies du soir* gebeurde er iets wonderlijks; bij het uitklinken van de laatste noot van dit prachtige werk sloeg de klok van de Gasthuistoren negen slagen, negen uur 's-avonds! Het effect was, inderdaad, dat van een 'harmonie du soir'. In de Dantesonate werd door Martyn een huiveringwekkende, ja diabolische sfeer, opgeroepen. Zagen we hier de reïncarnatie van Liszt aan het werk? Zeer verrassend tenslotte waren de transcripties die Martyn zelf had gemaakt van twee liederen uit Mahlers *Lieder eines fahrenden Gesellen*.

Zondagmiddag 16 oktober, 12.00 uur – Jonge mensen op weg naar Liszt'

Jean Christoph Abrahams (12); Manolito Sanguino (12); Peter Sluijs (17) en Felicia Kosasi (17).

Op het programma stonden: *Consolations (nrs 1 t/m 6)*, *Sposalizio*, *Canzonetta del Salvatore Rosa*, *Sonetto 104 del Petrarca*, *Waldesrauschen*, *Gnomonreigen* en *Les yeux d'eau à la villa d'Este*

Een verrassend concert door vier jeugdige pianisten van de 'Akademie Jong Talent', allen leerling van pianodocent Henk Ekkel. Er werd verfrissend en goed gespeeld; zonder de anderen tekort te doen, zou ik speciaal de 17-jarige Felicia Kosasi willen noemen, die een opvallend helder toucher uit Érard nr. 2 wist te toveren!

Zondagmiddag 16 oktober, 16.00 uur – 'Van ontluikend talent tot geniale rijpheid'

La Chapelle de Guillaume Tell • Jasper van der Klis – piano; *Ein Fichtenbaum steht einsam 1 & 2* • Irini Tzanetoulakou – contralto en Thijn Vermeulen – piano; *Un Sospiro* • Rosalia Gómez Lasheras – piano; *Widmung* • Felix Justin – piano; *La Perla & Drei Sonetti di Petrarca* • Guja Sandholt – mezzo-sopraan en Dušan Hóly – piano; *Après une lecture de Dante* •

Christian Sanders – piano; *12de Hongaarse Rhapsodie* • Javier Ramaix – piano; *Funérailles* • Koen Spijker – piano; *Mephisto Wals nr. 1* • Jorge Mengotti – piano; *Legende nr. 2: St. François de Paule marchant sur les Flots* • Marco Ho Lam Lau – piano; *2de Hongaarse Rhapsodie* • Revy Siswanto – piano; *9de Hongaarse Rhapsodie* (bew. van F. Liszt voor viool, cello en piano) • Carles Puig Rusalleda – viool, Georgios Kotsiolis – cello en Dušan Hóly – piano.

Een groots afsluitend leerlingenconcert met maar liefst twaalf verschillende onderdelen. Het zou te ver voeren ieder optreden afzonderlijk te beoordelen. Er werd in het algemeen zeer goed en verfrissend gemusiceerd; soms had een pianist gewoon de pech dat het eventjes niet mee zat. Ik waag het toch om nog enkele namen er uit te lichten. De Griekse contralto Irini Tzanetoulakou heeft een prachtig, donkerbruin timbre; de IJslandse mezzo-sopraan Guja Sandholt beschikt over een mooie, warme stem en kan een zeer groot volume ontwikkelen. Pianisten die er uitsprongen waren Revy Siswanto en Javier Ramaix. Christian Sanders speelde een prachtige *Dantesonate*; Koen Spijker ontwikkelt zich tot een goede pianist en de laatste pianist die ik zeker wil noemen is de veelzijdige Dušan Hóly, die behalve een goede duo-pianist in *Les Préludes* ook een uitstekende 'begeleider' was, voorzover je bij Liszt van begeleiden kunt spreken.

Samenvattend zou ik willen zeggen dat het festival *Liszt aan de Waal* bijzonder geslaagd is geweest, waarbij maar weer eens duidelijk naar voren kwam dat het Nederlandse muziekleven voor een belangrijk deel bepaald wordt door jonge musici die uit alle hoeken en gaten van Europa komen. Het musicieerniveau was hoog en het was opmerkelijk dat de jonge pianisten zich goed konden inleven in het historische klankbeeld, waartoe de twee tot hun beschikking staande Érards hen in staat stelden. Er was zeker voldoende publieke belangstelling uit de stad en de regio; wellicht dat de landelijke aandacht voor het festival groter had kunnen zijn. Vermelden we tenslotte, dat de door de Franz Liszt Kring samengestelde overzichtstentoonstelling 'Franz Liszt in Nederland' zowel digitaal als aan de muren van de Gasthuiskapel te zien was, een tentoonstelling waarin met veel unieke foto's en teksten de vijf bezoeken van Liszt aan Nederland in kaart werd gebracht. (P.v.K.)

Een feest der herkenning – het jubileumconcert in Vredenburg op 22 oktober 2011

Een gelukkige samenstand der planeten moet haast wel tot dit feestelijke jubileumconcert van het Franz Liszt Pianoconcours hebben bijgedragen. Want uitgerekend op zaterdag 22 oktober van het kroonjaar 2011, waarop we de tweehonderdste verjaardag van Franz Liszt vierden, wilde men in Utrecht ook gedenken dat vijfentwintig jaar geleden, op 31 mei 1886, in het oude Vredenburg het Eerste Franz Liszt Pianoconcours van start ging. Was het ook niet zo dat in het jaar 1811, toen Liszt geboren werd, er een heldere komeet (ontdekt door de Franse astronoom Honoré Flaugergues) gedurende negen maanden zichtbaar was? En dan kon men in Utrecht ook nog eens beschikken over de negen eersteprijswinnaars: van Martyn van den Hoek tot en met Masataka Goto. Het management van het Lisztconcours moet veel werk hebben gehad aan het synchroniseren van die negen uiteenlopende agenda's. Zeker is wel dat de planeet Jupiter deze avond hoog en fel zichtbaar was boven de 'rode muziektempel' die nu (tijdelijk) het onderkomen van Vredenburg is...

De voorzitter van het Lisztconcours...

Martijn Sanders opende de avond op de voor hem kenmerkende, welluidende manier van spreken (overigens zou hij de enige spreker blijven...), waarin hij welkom heette aan de negen prijswinnaars, minister Donner namens de Nederlandse regering, de Japanse ambassadeur dhr. Takashi Koezuka, en de hoofdsponsors Van Lanschot Bankiers, Cap Gemini en SNS Reaal Fonds. Dat hij daarbij niet naliet enkele welgemeende aanbevelingen c.q. subtiele verwijzingen richting politiek te zenden aangaande de voorgenomen en al ingezette bezuinigingen op kunst en cultuur, spreekt vanzelf. Hij sprak de hoop uit, dat de tiende editie van het Franz Liszt Pianoconcours in 2014 van start zal gaan in het nog in wording zijnde Nieuwe Muziekcentrum van de stad Utrecht.

En toen was er Het Concert...

De spits werd afgebeten door Martyn van den Hoek (Nederland, winnaar 1e Franz Liszt Pianoconcours, 1986) en Jean Dubé (Frankrijk, winnaar 6de Franz Liszt Pianoconcours, 2002). Voorafgaande aan elk optreden werd een kort informatief filmpje vertoond op een groot scherm boven de beide vleugels – aardige, ontwapenende interviews, mooi verfilmd op een buitenlocatie (de Leeuwenberghkerk aan het Servaasbolwerk in Utrecht), echter niet altijd even duidelijk te verstaan vanwege de hevige windruis en (helaas) zonder ondertiteling. Het scherm werd ook gebruikt voor weergave van de 'handen' en het klavier van beide vleugels. Een noviteit is dit niet meer; in 's-Hertogenbosch doet men dit al jaren bij de succesvolle serie 'Koffie bij de Piano'. Ik pleit ten eerste voor deze wijze van klavierpresentatie; het is een 'aanrader' voor alle grote concertzalen; vooral bij piano-recitals en pianoconcerten biedt het systeem grote voordelen, men heeft altijd 'zicht op de handen'. Martyn en Jean openden het concert met *Les Préludes* in de bewerking voor twee piano's, op dit podium twee prachtig op elkaar ingeregelde vleugels van het Italiaanse merk Fazioli. Het toeval (of niet...?) wilde dat ik net een week tevoren dit werk had gehoord op het Zaltbommelse festival 'Liszt aan de Waal' (zie elders in dit Bulletin). In Zaltbommel stonden echter twee Érards uit het derde kwart van de 19de eeuw op het podium. En gezegd moet worden, dat hetzelfde werk uitgevoerd op deze twee historische instrumenten (waar Liszt zelf ook een groot bewonderaar van was) toch heel wat frisser en sprankelender klonk dan deze uitvoering op de beide Fazioli's. Merk-

waardig genoeg moesten mijn oren zich na een week nog steeds omschakelen naar het klankbeeld van deze moderne concertvleugels. Niettemin een waardige opening van dit concert.

Sergey Pashkevich, Masara Okada, Vitaly Pisarenko...

Sergey Pashkevich (Rusland, winnaar 3e Franz Liszt Pianoconcours, 1992) en Masaru Okada (Japan, 5e Franz Liszt Pianoconcours, 1999) gaven vervolgens acte de présence met een (helaas) minder gelukkig gekozen werk, de *Hongaarse Rhapsodie nr. 5* in een bewerking voor twee vleugels. In deze somber getoonzette Rhapsodie (met de aanduiding *Héroïde-Elégiaque*) ontbreekt de snelle Friska, wat naar mijn mening een toch essentieel onderdeel is voor de beleving van een Hongaarse Rhapsodie. Mooi om te zien dat beide heren nog steeds dezelfde uitstraling hadden die ik nog steeds in mijn geheugen had, zowel in het korte informatieve filmpje, als ook op het podium. Masaru Okada die overwegend de baspartijen speelde, ontlokte een prachtige toon aan zijn Fazioli. Vitaly Pisarenko (Rusland, 8ste Franz Liszt Pianoconcours, 2008) speelde daarna zijn onovertroffen *Danse Macabre* van Saint-Saëns in de transcriptie van Liszt. Aangezien ik zijn eerdere interpretatie uit 2008 onmiddellijk herkende, vanwege een dvd-registratie, kon ik vaststellen dat hier een volwassen geworden klavierleeuw zat, als men zoiets al kan beweren op basis van slechts één pianostuk. Hij speelde prachtig, met een zekere innerlijke rust. Op het grote scherm boven de pianist was een animatiefilm te zien met Eftelingachtige spookslotbeelden. De Franse dichter Henry Cazalis, op wiens gedicht *Zig, Zig, Zig, la mort*

en *cadence* Saint-Saëns zijn *Danse Macabre* baseerde, zou het eens terug moeten zien. Op het cruciale moment ontbrak de kraaiende haan...! Gelukkig niet bij Vitaly, die speelde heel spannend, tot het einde toe!

Liszt in 200 seconden...?

Na de pauze was er eerst het al eerder aangekondigde filmpje *Liszt in 200 seconden*; de makers hadden blijkbaar kans gezien om ieder levensjaar van Liszt in drie seconden in te bedden. Vermakelijk en als afstudeerobject voor de studenten van de Faculteit Kunst, Media en Technologie van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht zeker geslaagd te noemen, maar Liszt verdient meer...Wie maakt er nu eens een gedegen documentaire van minstens 225(!) minuten, zijnde drie minuten voor ieder levensjaar van Franz Liszt?

Een Titanengevecht!

En opeens was daar het zelden gespeelde *Concerto Pathétique* (S258), gespeeld door Enrico Pace (Italië, 2e Franz Liszt Pianoconcours, 1989) en Igor Roma (Italië, 4e Franz Liszt Pianoconcours, 1996). Wie zich het uiterlijk van Pace nog kan herinneren stond een flinke verrassing te wachten: de wat woest uitziende Pace van 1989 lijkt in niets meer op de gentleman met sonore basstem van 2011. Het omgekeerde kan worden gezegd van de in 1996 nog zeer gesoigneerde en verzorgde Igor Roma, die zich anno 2011 uiterlijk meer en meer als een echte 'Roma' laat zien. Pace zette ons nog even op het verkeerde been door met zijn weelderige hardos (een pruik!) uit 1989 te verschijnen, die weldra met een sierlijke boog op het podium werd gesmeten. En toen begon het gevecht

met het *Concerto Pathétique*, dat door beide toppianisten meteen flink werd afgestoff. Het concerto is in deze vorm nog nooit in het kader van dit concours uitgevoerd. Je treft het ook niet aan op de gangbare CD-series met Liszt-repertoire, hoewel via het internet nu toch wel de nodige treffers te vinden zijn. Het is geen traditioneel concert met orkestbegeleiding, zoals de beide pianoconcerten maar een origineel werk voor twee piano's, waarvan de voedingsbodem al gelegd werd door de *Grosses Konzert-solo* (S176), door Liszt zelf ook wel *Concerto sans Orchestre* genoemd. Zoals gezegd, het werk werd door de beide 'zwaargewichten' flink aangepakt; er was een heel mooi middengedeelte, waarna de finale uitmondde in een heus gevecht tussen twee Titanen!

Hemelse vogelgeluiden in een Chinese tempeluin...

Vervolgens was het de beurt aan Yingdi Sun (China, 7e Franz Liszt Pianoconcours, 2005), die op wel zeer mystieke wijze de *Légende nr. 1, St. François d'Assise: La prédication aux oiseaux* (S175/1) vertolkte. Hij speelde met een intense concentratie, weloverwogen, nam voor iedere frase ruim de tijd, en liet de vleugel hemels 'kwinkeleren' alsof hij speelde in een Chinese tempeluin!

Masataka Goto, een overtuigende winnaar!

En tenslotte was daar de jongste winnaar, Masataka Goto (Japan, 9e Franz Liszt Pianoconcours, 2011) met zijn lijfstuk, de 13e Hongaarse Rhapsodie

(S244/13). Hij speelde een mooie Lassan en een pittige Friska, alles zeer overtuigend! Masataka Goto is naar mijn mening nog steeds de terechte eersteprjs-winnaar van 2011!

Vijf vleugels, acht pianisten en één dirigent...

De apotheose werd gevormd door vijf vleugels, acht pianisten en één dirigent. De vleugels stonden in een halve cirkel opgesteld, met telkens twee pianisten per instrument, behalve achter de middelste. Daar nam de pianist/dirigent plaats, die met subtiele hoofdgebaren de anderen aanstuurde. De naam van deze negende pianist was – het zal niet verbazen – Enrico Pace, die doelgericht de *Rákóczi-Marsch* in een zetting voor vijf vleugels, naar een daverend en overdonderend slot wist te sturen. De versie die hier klonk was een aanpassing van de oorspronkelijke Liszt-versie voor acht handen (S652b). De mars, gepubliceerd als *Hongaarse Rhapsodie nr 15* (S244/15) en ook in een orkestversie bekend (S117), wordt wel beschouwd als het officieuze Hongaarse volkslied, en is bij uitstek geschikt om een feestelijk concert wat geheel in het teken van de 'Lisztomania' staat, op een niet te missen manier af te sluiten. Welaan, dat gebeurde dan ook, het volume bereikte ongekende hoogten, en moet bijna wel op de achtergelegen A2 te horen zijn geweest. Voor een 'Feest der Herkenning', waarin veel oude bekenden opnieuw te zien en te horen waren, was dit een spetterende afsluiting.

(P.v.K.)

Overrompend Liszt-spel door Martyn van den Hoek

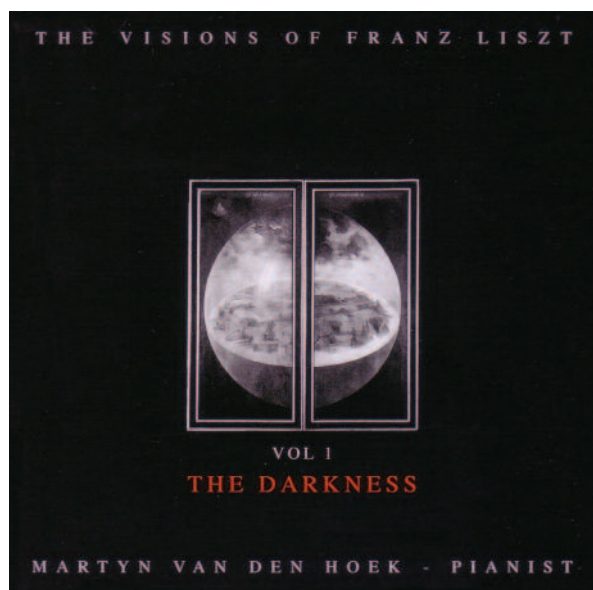
Martyn van de Hoek is een groots Liszt-project gestart. In een serie compact discs, getiteld 'The Visions of Franz Liszt', heeft hij per CD composities samengebracht, die ieder een aspect van diens veelzijdige oeuvre en karakter belichten. Iedere aflevering krijgt zijn eigen, specifieke kleuren. Het eerste deel van de serie, 'The Darkness', wordt in zwart uitgevoerd met bloedrood als contrastkleur, terwijl op de cover van de derde CD, 'The Nature', de kleuren groen en lichtgeel overheersen.

Het eerste deel van de serie concentreert zich rondom het duister-diabolische aspect van Liszts natuur en oeuvre. Opgenomen werden zes composities die, hoe verschillend ook, de kleuren zwart en rood delen: het zwart van een duistere nacht waarin een 'evil star' rood opgloeit, het zwart van de onderste kringen van de hel waar ontzette kreten klinken van door duivels gekwelde zondaars, het inktzwart van een bedroefd gemoed waarin de zon niet meer wil opgaan...

Geopend wordt met het onheilspellende *Unstern*, onbarmhartig vertolkt met felle staccati en scherpe ritmen. Aan het eind van dit late meesterwerk is het net alsof we de oude Franz Liszt zelf in een hypochondrische bui op een orgel horen spelen, in zijn zwarte soutane gehuld, vertwijfeld en desolaat een weg zoekend naar het licht, dat maar niet wil doorbreken.

Vervolgd wordt met de Dante-sonate, die bijzonder indringend werd vertolkt: gedreven, beeldend spel dat extremen niet schuwt en net dat beetje meer geeft, dat andere vertolkers niet op hun pallet hebben. Het eerste thema nerveus, gekweld gebracht; de liefdesepisode van Francesca di Rimini en haar geliefde Paolo Malatesta als welkom contrast zangerig vertolkt; momenten van religieuze inkeer, macabere stilten, maar vooral diabolische kracht en overrompende klankeffecten – woorden schieten te kort om de prestatie te beschrijven die Martyn van den Hoek hier heeft neergezet. Wat mij betreft heeft de Nederlandse pianist zich met deze vertolking geschaard onder de beste Liszt-interpreten van dit moment. Zoals ook Peter van Korlaar dat zei in zijn bespreking van hetzelfde werk tijdens het festival 'Liszt aan de Waal': zo zal Liszt zelf gespeeld hebben, zo beeldend en sprekend, zo overrompend!

Ditzelfde geldt ook voor de *Totentanz*, de soloversie van het bekende werk voor piano en orkest, waarvan

van den Hoek trouwens al eens eerder een magistrale vertolking op CD heeft gezet, de Live Recording at Dixon Hall Auditorium in New Orleans (1989), een jaar later door Limetree uitgebracht (MCD 0032).

Minder spectaculair, maar niet minder fraai, staan de *Élégie nr. 2* en *Dem Andenken Petöfi* uit 1863 er op. Mogelijk dat voor deze meer intieme werken een andere vleugel met een warmer geluid – alle composities werden opgenomen op een kast van een Kawai met een helder, in *ff*-passages soms wat scherp geluid, die me aan oudere Estonia's deed denken – tot een nog beter resultaat hadden geleid. Opvallend was, dat bij alle extremen die Martyns spel kenmerken, hij een goed gevoel voor innerlijke samenhang heeft. De grote lijn, het overzicht verliest hij nooit uit het oog. *Funérailles*, deel VII uit de cyclus *Harmonies populaires et religieuses*, tenslotte, werd eveneens imponerend vertolkt: een grootse aanpak, een mooie opbouw van de *Introduzione* en geweldig octavenspel. Wel viel me op, dat de pianist de pedaalantekeningen van Liszt in de openingsmaten niet volgde (zoals vrijwel iedereen), waardoor er een andere kleurmenging ontstond dan de componist voor ogen heeft gestaan, en hij de beruchte octavenpassage te snel inzette, waardoor van verdere stijging van het tempo, zoals voorgeschreven, geen sprake kon zijn. Een kleine kritische kanttekening slechts bij een prachtige CD!

(A.B.)

Een wel zeer royale geste

Een donateur, die anoniem wenst te blijven, heeft de Kring een lijffrente geschonken van € 10.000, uit te betalen over een periode van vijf jaar. We zijn deze persoon buitengewoon erkentelijk voor deze wel

zeer royale geste. Zeker in dit jubileumjaar, met veel extra uitgaven, is deze schenking meer dan welkom! Mocht u ook zoiets dergelijks overwegen, dan kunt u zich in verbinding stellen met uw penningmeester, Johan Verrest, Stationstraat 62, 6026 CW Maarheeze.

Bij het *Liszt Bulletin* van oktober j.l. werden de leden die achter waren met het betalen van contributie verzocht daar nu toe over te gaan. Velen van u hebben daarop gelukkig positief gereageerd. Aan hen, die hun bijdrage over 2011 (en soms nog over 2010!) nog niet hebben voldaan nogmaals het dringende verzoek dit alsnog te doen. Volledigheidshalve vermelden we het bankrekeningnummer van de Stichting Franz Liszt Kring: 36.55.12.613. Hartelijk dank voor uw bijdrage, die meer dan ooit noodzakelijk is om onze activiteiten te kunnen voortzetten.

(J.V.)

Eindredactie: Albert Brussee

Met bijdragen van Peter van Korlaar (P.v.K.), Albert Brussee (A.B.) en Johan Verrest (J.V.).

Lay-out: Joop Berkhout

Bankrekening 36.55.12.613 ten name van Stichting Franz Liszt Kring
Bank Identificatie Code (BIC): RABONL2U
International Bank Account Number (IBAN): NL07 RABO 0365 5126 13